

Anarhisti, ne dovolite da vam ljevičari pokvare apetit

Lawrence Jarach

2006.

Sadržaj

Uvod	3
Anarhisti i međunarodni radnički pokret, dio prvi	3
Interludij: Anarhisti u meksičkoj i ruskoj revoluciji	4
Anarhisti u Međunarodnom radničkom pokretu, dio drugi	6
Španija	7
Ljevica	7
60-te i '70-te	8
Karakteristike nasuprot definicija	9
Zaključci	10

Uvod

Nelagodan odnos između anarhista i ljevičara postojao je još od vremena kada se, prije 150 godina, Prudon proglasio anarhistom. Od 1860-ih do 1930-ih većina anarhista se smatrala integralnim dijelom međunarodnog radničkog pokreta, čak i ako je bilo trenutaka velikih konflikata unutar njega; anarhisti ljevičari su na sebe gledali kao na radikalnu svijest Ljevice – ljevicu Ljevice, kakva je bila. Ali od smrti devetnaestovjekovnog anarhizma, na barikadama u Barseloni u maju 1937. godine, anarhisti nisu imali pokret koji su mogli da nazovu svojim. Kao rezultat toga, mnogi anarhisti su išli po tragu ljevičarskih projekata, izgleda, slabo pamteći fatalno historijsko rivalstvo koje je postojalo između dvije tendencije. Bili su zavedeni ili, naizgled, antiautoritarnim osobinama takvih grupa (na primjer decentralizacijom), ili upotrebom pomalo anarhističkog riječnika (na primjer direktna akcija).

Najuočljiviji noviji primjer je rasprostranjena, nekritička podrška anarhista i solidarnost sa EZLN (*Zapatista National Liberation Army* – Zapatistička armija nacionalnog oslobođenja). Ime organizacije bi trebalo da je dovoljno da anarhisti zastanu: nacionalno oslobođenje nikada nije bilo dio anarhističke agende. Upotreba meksičke zastave na EZLN konvencijama jasno pokazuje da je EZLN meksički pokret, a ne internacionalni. Njihovi pozivi na poštene izbore u okviru konteksta meksičke historije su prilično radikalni, ali to ostaje zahtjev etatista, a kao takav ne može biti anarhistički ma koliko mašti pustili na volju... EZLN je, na osnovu svih svojih revolucionarnih postulata, široki demokratski pokret za progresivnu društvenu promjenu pod okriljem meksičke države; on je ljevičarski, liberalni, socijal-demokratski, postmodernistički, odvažan uprkos izgledima na poraz i represiji od strane vlasti... kakav god, ali nije anarhistički. Zapatisti ne odbijaju solidarnost od strane anarhista, ali izvući iz te činjenice zaključak da su i oni sami anarhisti – ili čak antiautoritarci – je, u najboljem slučaju, priželjkivanje. Karakteristike nisu isto što i definicije.

Anarhisti i međunarodni radnički pokret, dio prvi

Mjesto na kom je započeto rivalstvo između ljevičara i anarhista bila je Prva internacionala (1864.-1876.). Pored veoma poznatog animoziteta između Marksa i Bakunjinca, razvili su se i sukobi između liberteriskih socijalista i autoritarnih socijalista u vezi tobožnjeg cilja Internacionala: kako je najbolje raditi za oslobođenje radničke klase. Upotreba parlamentarnih procedura (glasanje za predstavnike) unutar okvira koji je prihvatao postojanje države bila je glavna taktika autoritaraca. U ne-izbornoj areni, ali ostajući čvrsto uz etatističku agendu, nalazio se zahtjev na pravo radništva da osnuje legalne sindikate. Nasuprot tome, liberteri su promovisali direktnu akciju (bilo koja aktivnost koja se odvija bez dozvole, pomoći, ili podrške od strane političara ili drugih izabраниh predstavnika). Štrajkovi i okupacije radnih mjesta su najbolji primjeri tog metoda. Ljevičari su više voljeli ubjeđivanje i pisanje peticija vladajućoj klasi, dok su anarhisti, shvatajući nedostatke takvog pristupa, više voljeli da stvari uzmu u svoje ruke: mirno ukoliko je moguće, upornije ukoliko je neophodno.

Drugi prekid dobrih odnosa ticao se debate o nacionalizmu, koji je predstavljao odraz tenzije po pitanju centralizacije i decentralizacije. Za najveći broj Internacionalista, nacionalizam je predstavljao progresivnu snagu jer je doveo do konsolidacije i dalje industrijalizacije prirodnih resursa i sredstava za proizvodnju. To je zauzvrat stvorilo veći proletarijat, a veći proletarijat je značio veće šanse za uspješnu revoluciju. Većina anarhista je, ispravno, u nacionalizmu vidje-

la snagu suprotstavljenu federalizmu, koji predstavlja osnovni način organizovanja slobodara. Ovakvi i drugi nepomirljivi konflikti između dvije tendencije (kao što je mjesto individue u klasnoj borbi) doveli su do pada Internacionale. Do raspuštanja je došlo u vrijeme buđenja Pariske komune 1871. godine; do vremena kada je Marks bio u mogućnosti da, 1872. godine, Generalnu skupštinu premjesti u Njujork (daleko od slobodarskog uticaja španskih, francuskih i italijanskih sekcija), Bakunjin i drugi vodeći anarhistički aktivisti su već bili izbačeni iz organizacije. Pojedinačno, anarhisti su bili dobrodošli da ostanu u Internacionali, ukoliko izostave svoje antiautoritarne principe. Prva internacionala je u posljednje četiri godine svog postojanja postala zona oslobođena od anarhista.

Socijal-demokrate (marksisti ili ne, ali uvijek anti-revolucionari) koje su počele rad na stvaranju Druge internacionalne (1889.-1914.), već su se složile (pukom činjenicom da su mnogi bili članovi legalnih socijalističkih partija) da će njene metode biti miroljubive i u skladu sa zakonom. Oni su zastupali opšte pravo glasa za muškarce, sa programom da njihovi članovi budu izabrani u zakonodavna tijela, kako bi donijeli zakone u korist sindikata, konačno postizujući socijalizam kroz zakonodavstvo. Uprkos potpunom izostanku bilo kakve diskusije o direktnoj akciji ili revoluciji, bilo je nekih anarhista (uglavnom sindikalista koji su čeznuli da se priključe velikoj organizaciji) koji su htjeli da učestvuju. Bili su odbijeni – Druga Internacionala je od početka bila zona oslobođena od anarhista.

Interludij: Anarhisti u meksičkoj i ruskoj revoluciji

Meksička revolucija je počela 1910. godine, primarno kao pobuna srednje klase protiv korumpiranog i ultra-konzervativnog porfirijata (godine vladavine Porfirija Dijaza (*Porfirio Diaz*)). Anarhisti su bili uključeni u agitaciju za svrgavanje Dijaza, prije svega članovi PLM-a (Meksička liberalna partija), čiji je glavni teoretičar bio Rikardo Flores Magon (*Ricardo Flores Magon*). PLM je ostala aktivna do kraja revolucionarnog perioda. Među seljačkim armijama Vilje (*Villa*) i Zapate PLM je pokušavala da zadobije saveznike i pristalice za programe radikalne redistribucije zemlje, i u velikoj mjeri je bila uspješna.

Još jedna arena anarhističke agitacije bila je *Kuća svjetskog radnika* (*Casa Del Obrero Mundial*) u Meksiko Sitiju. *Kuća* je bila mjesto na kom su se okupljali anarhosindikalisti, revolucionarni sindikalisti i socijalisti. Oni su se fokusirali na legalizovanje sindikata i druge aspekte industrijskih odnosa, prije nego na agrarno pitanje, iako su većinu meksičkih siromašnih i radnih ljudi činili seljaci bezemljaši. Većina onih koji su bili uključeni u *Kuću* bili su zagovornici filozofske tendencije koja je svoje pripadnike definisala izrazom *cientificos* (manje ili više 'naučnici'): racionalni, urbani i civilizovani. Kao takvi, bili su zapanjeni upotrebom slike Djeve od Gvadalupe na zastavama originalnih zapatista. Kao dodatak tome, čini se da je njihova konstantna saradnja sa autoritarnim socijalistima oslabila njihovu privrženost slobodarskim principima do te mjere da su postali saučesnici u Crvenim bataljonima koje su, za borbu protiv Zapatista, organizovali konstitucionalisti lijevog centra. To je bila prva (ali nažalost ne i posljednja) ozbiljna nezgodna i sramna epizoda anarhističke istorije, u kojoj su autoritarci, za svoje potrebe, iskoristili lakovjernost anarhista.

Umjesto da se ujedine sa radikalnim seljacima oko istinski revolucionarnog programa potpune eksproprijacije imanja i industrije (u skladu sa svojim izjavama), sindikalisti iz *Kuće* su se radije, za istu stvar, borili sa svojim anti-radikalnim legalističkim ljevičarskim rivalima, ubijali

i bili ubijani od strane revolucionarnih seljaka. Kasnije, kao rezultat generalnog štrajka iz 1916. godine, *Kuća* i svi sindikati su zabranjeni, njihove radikalnije vođe ubijene ili zatočene, a gotovo sva urbana revolucionarna aktivnost je iščezla. Novi vladari, konstitucionalisti, shvatili su da se anarhosindikalisti, ranije saveznici sa progresivnim ljevičarima, ne mogu tako lako umiriti obećanjima o legalnom statusu, poput autoritarnih socijalista, a ljevičare nije bilo briga što su njihovi slobodarski rivali ispali iz igre.

Svrgavanje carističkog režima u Rusiji u februaru 1917. godine bio je trenutak koji je odredio ljevičarstvo XX vijeka. Odjednom su političke partije postale dekriminalizovane, politički zatvo- renici amnestirani, smrtna kazna ukinuta. Revolucionarna aktivnost je cvjetala, sa dominacijom socijal-revolucionara (SR) na selu, a boljševika (lijevog krila ruske Socijal-demokratske partije) u gradovima i među oružanim snagama, i anarhista posvuda (uticaj koji su imali znatno je nadma- šivao njihovu brojnost). U prvim mjesecima ruske revolucije, SR i anarhisti su podržavali slogan: “Zemlja seljacima, fabrike radnicima”; boljševici su se kolebali po pitanju slogana kao programa, jer su bili nasljednici mnogo opreznijeg pogleda da je masama još uvijek potrebno da ih vode tehokrate i drugi pametni ljudi poput njih samih. Ali kako su se impuls i entuzijazam revolu- cionarne samoaktivnosti nastavljali (u obliku vijeća/savjeta – na ruskom *sovjeta* – i fabričkih komiteta), Lenjin i boljševičko vođstvo su, takođe, prihvatili slogan. Ubrzo se pojavio još jedan slogan: “Sva vlast sovjetima”.

Različite revolucionarne tendencije su svaki od slogana drugačije interpretirale. Za anarhiste i lijeve SR (desni SR su se prethodno odvojili od revolucionarnih aspekata programa SR u korist striktno parlamentarne aktivnosti) slogan “Zemlja seljacima, fabrike radnicima” je značio samo to: seljaci i radništvo bi imali potpunu kontrolu nad onim što je proizvedeno, načinom na koji se proizvodi, kao i kako, kada i gdje će se proizvodi distribuirati. Federalizam je bio poželjan način organizovanja u takvoj situaciji. Za boljševike je, međutim, takva nezavisna i decentralizovana samoaktivnost bila nezamisliva; država bi odlučivala kako, kada i gdje bi se robe proizvodile i distribuirale. Centralizovano planiranje se promovisalo kao jedini efikasan i pravedan način kontrole proizvodnje i distribucije. Nakon što su boljševici osvojili državnu vlast u oktobru 1917. go- dine, revolucionarni slogan postaje “Sva vlast sovjetima”, i na taj način je otpisan sav taj dosadni posao oko zemlje, seljaka i fabrika.

Takođe, bilo je i jedinstvenih interpretacija slogana “Sva vlast sovjetima”, zavisno od partijske pripadnosti. Za boljševike je to bio poziv na vlast predstavnika iz radničkih sovjeta, seljaka, i vojnika, uz dodatak članova partije koji bi, zajedno, uveli i vodili diktaturu proletarijata. Za lijeve SR i anarhiste, ovaj slogan je označavao federaciju sovjeta i fabričkih komiteta, sa ili bez delegata, jer je za anarhiste ovo takođe značilo nepostojanje države.

Razlike u interpretacijama pretvorile su se u oružani sukob poslije šest mjeseci boljševič- ke vladavine. Sovjete su počeli da pretvaraju u organe koji samo ratifikuju boljševičke odluke, dok su nezavisniji fabrički komiteti ukinuti. Anarhiste i lijeve SR koji su ukazali na takvu anti- revolucionarnu taktiku uhapsila je Čeka, a bili su zatvarani – ponekad i ubijani – sa kontrare- volucionarima. U Aprilu 1918. godine, Čeka i regularne policijske snage izvele su istovremene prepade na anarhističke centre u Petrogradu i Moskvi; anarhisti su uzvratili vatrom ali su se konačno predali. Preživjeli, uhapšeni, anarhisti su naredne godine deportovani.

U međuvremenu je u Ukrajini, od 1918.-1921., mahnovistička pobunjenička armija stvarala os- lobođene zone za radništvo i seljaštvo, ohrabrujući i olakšavajući eksproprijaciju imanja i fabrika, i u isto vrijeme vodila bitku protiv Bjelih (monarhističkih kontra-revolucionara), ukrajinskih na- cionalista (republikanaca i socijalista), i, povremeno, Crvene armije Trockog. Dva puta je dolazilo

do sklapanja formalnih sporazuma između Crvene armije i pobunjeničke armije, i dva puta su boljševici kršili sporazum kada je to odgovaralo njihovoj vojnoj ili državnoj politici, hapseći – a mnogo češće ubijajući – pobunjene anarhiste. Za ruske anarhiste koji su podržavali mahnoviste (bilo je mnogo i onih koji nisu jer su vjerovali da je vojnička struktura nekompatibilna sa pravim anarhističkim ciljevima), to je bio konačan kraj medenog mjeseca sa boljševicima.

U proljeće 1921. godine, boljševici su se suočili sa najozbiljnijom prijetnjom za svoje zadržavanje na vlasti i pretenziju da budu partija proletarijata. Došlo je do pobune u ostrvskoj mornaričkoj tvrđavi Kronštat, nedaleko od obale Petrograda. Mornari, vojnici, i radnici, frustrirani sve destruktivnijom politikom ratnog komunizma, kao i tiranskim odgovorom boljševika na štrajk fabričkih radnika u Petrogradu, započeli su protestne aktivnosti protiv vladinih nepravdi. Njihovi zahtjevi su obuhvatali okončanje prinudnih konfiskacija žita na selu, ukidanje smrtne kazne, slobodu govora i štampe za sve socijalističke grupe (uključujući i anarhiste), i otvorene izbore u sovjetima (to jest, da ne dominira Komunistička partija). Teško da je i jedan anarhista bio uključen u pobunu (većina je već bila uhapšena ili ubijena, a Kronštat je bio boljševičko uporište), ali pritužbe i zahtjevi kronštatskih pobunjenika bili su na liniji sa anarhističkim kritikama sovjetskog režima.

Lenjin i Trocki su objavili mnoge iskrivljujuće kritike na račun ovih pobunjenika, često posežući za očiglednim izmišljotinama kada su opisivali njihove vođe. Oni su se plašili eventualnog uticaja (koji je dolazio iz bastiona dokazane revolucionarne aktivnosti) ovog decentralizovanog, direktno-demokratskog programa na stanovništvo sumnjičavo prema Ratnom komunizmu (pošto je građanski rat bio zvanično završen još prije nekoliko mjeseci), ali još uvek posvećeno revolucionarnim sloganima “Sva vlast sovjetima” i “Zemlja seljacima, fabrike radnicima”. Preferirajući metode državne politike nasuprot revolucionarnoj solidarnosti i kompromisu, boljševici su napali ostrvo i masakrirali pobunjenike koji su preživjeli vojno suzbijanje. To je bilo previše čak i za one anarhiste koji su bili spremni da opravdaju izlive autoritarnosti u boljševičkoj vlasti. Mnogi su dobrovoljno napustili Rusiju, u otprilike isto vrijeme kada su disidentski anarhisti deportovani, čime su oslobodili Komunističku partiju njenih najradikalnijih suparnika. Nakon toga je Sovjetski Savez rasterećen svakog uticaja anarhizma.

Anarhisti u Međunarodnom radničkom pokretu, dio drugi

Kao posledica konsolidacije boljševičke vladavine u Rusiji, 1919. godine, osnovana je Treća – ili Komunistička – internacionala (Komintern). Ne-ruski anarhisti su, uzbuđeni zbog stvarne mogućnosti da se revolucija proširi svijetom započinjanjem ruske revolucije, na početku zanemarili centralističku i autoritarnu prirodu organizacije (kao što su njihovi ruski drugovi zanemarili iste aspekte boljševičke države u prvim godinama njenog postojanja). U vrijeme prve konferencije Kominterne, većina ruskih anarhista je bila ili mrtva ili u zatvoru (uprkos Lenjinovim tvrdnjama da u njegovim zatvorima nije bilo pravih anarhista – samo kriminalaca). Aleksandar Berkman, Ema Goldman i anarhosindikalisti širom svijeta su lobirali kod sovjetskih vlasti da osbode takozvane kriminalce iz zatvora; Rusi su tiho oslobođeni i protjerani. Članovi američkog IWW (Industrijski radnici svijeta) i španskog CNT (Nacionalna konfederacija rada) su odbili da se pridruže Kominterni.

Lenjinovo djelo „Levičarstvo – dečja bolest komunizma“ objavljeno je 1921. godine, iste godine kada je ugušena kronštatska pobuna, definitivno su uništene mahnovistička pobunjenička armija i slobodarske komune Ukrajine, a usvojena je i neo-kapitalistička Nova ekonomska politika.

Ova čitulja je prevashodno ciljala na komuniste savjeta i druge nezavisne revolucionarne socijaliste, ali optužbe za 'anarhosindikalistička odstupanja' bačene su na sve Lenjinove protivnike. Svi oni koji nisu nekritički podržavali politiku Komunističke partije Sovjetskog Saveza i njegovu metodologiju demokratskog centralizma, proglašeni su kontrarevolucionarnima. Pokušaj da se Međunarodni radnički pokret drži pokornim naređenjima štaba u Moskvi – čega je Lenjinov traktat bio javni aspekt – bio je gotovo u potpunosti uspješan. Proglašena je strategija socijalizma u jednoj zemlji, a sa sprovedenom centralizovanom hijerarhijskom disciplinom Kominternu može da se koristi za postizanje ciljeva spoljne politike Sovjetskog Saveza.

Španija

Revolucionarni odgovor na pokušaj vojnog puča u Španiji u julu 1936. godine rezultovao je dugačkim građanskim ratom između branilaca starog monarhističkog poretka i pristaša petogodišnje parlamentarne demokratije. Članovi velikog anarhosindikalističkog CNT-a su dovedeni u nezgodnu poziciju: podržavanje jednog oblika vlasti protiv drugog. Neki su izabrali da zadovolje revolucionarne ciljeve prije nego da postanu vladini anarhisti, ali većina je ušla u kolaboraciju sa snagama legalizma – neki su čak ušli u vladu i postali ministri.

Do tog vremena Kominternu je usvojila anti-revolucionarnu politiku Narodnog fronta, promovišući parlamentarnu demokratiju, nasuprot fašizmu, kroz savez sa republikancima, progresivcima iz srednje klase, socijal-demokratama i komunistima. To definitivno napuštanje klasne borbe je direktno dovelo do maja '37. i oružanog potiskivanja dvije jedine masovne organizacije u Španiji koje su makar nominalno bile posvećene nekoj vrsti revolucije – CNT-a i anti-staljinističkog POUM-a (Radnička partija marksističkog ujedinjenja) – od strane Narodnog fronta kojim su dominirali komunisti. Međunarodni radnički pokret je sledeću dekadu bio pod kontrolom staljinista.

Ljevica

Ljevica je od vremena Prve internacionale stalno identifikovana sa međunarodnim radničkim pokretom; sa pomjeranjem fokusa sa zapadne Evrope ka Rusiji koje je počelo 1917. godine, a koje se nastavilo 1960-ih, ljevičari su se identifikovali u odnosu na događaje koji su se pojavili u radničkom raju. Bilo da su lenjinisti, trockisti, staljinisti, ili ne-lenjinistički komunisti, svaka varijanta ljevice je imala zasebno shvatanje o tome kada su stvari krenule loše (ili ne) u ruskom revolucionarnom eksperimentu.

Za anarhiste, koji su se smatrali dijelom ljevice čak i poslije debakla Internacionala, takav metod samo-identifikacije je stvorio krizu: da li se prilagoditi lenjinističkoj politici ili raskrstiti sa ma kakvim i svim nagovještajima avangardizma. Većina se opredijelila za poslednje, ali neki su (uključujući bivšeg mahnovistu Aršinova i samog Mahnoa) favorizovali militaristički avangardizam 'Anarhističke platforme'. Njihovi principijelniji anarhistički oponenti nazivali su platformiste 'anarho-boljševicima', i smatrali su da se radi samo o tome da je autoritarno ponašanje boljševika navelo platformiste da odustanu od prave revolucije; nužno postojanje, ciljevi i metode samosvjesne militarizovane revolucionarne avangarde prihvaćeni su u potpunosti. Takva ideja se razilazila sa idejom masovne samoorganizovane revolucije i zamijenila je oružanom akcijom manjine; to je platformiste stavilo u taktički okvir lenjinizma. To nije bio prvi – niti poslednji – put da anarhisti flertuju sa autoritarnijim aspektima radikalne teorije i prakse.

Glavna lekcija anarhističkog prisustva u odnosu na prve dvije Internacionale, jeste ta da socijalisti više vole da su anarhisti nevidljivi i tihi. Tako revolucionarna iskustva iz Meksika, Rusije i Španije pokazuju da je za socijaliste jedini dobar anarhista onaj koji je za vlast, ili koji je mrtav. Lojalna borba za meksički ustav nije oslabila riješenost meksičkih vladara da stave van zakona i uguše anarhosindikaliste koji su insistirali na primjeni svojih zakonskih prava da organizuju radikalne sindikate. Pomoć u sprovođenju revolucionarnih promjena u saradnji sa boljševicima nije zaštitila anarhiste od gnjeva Lenjina i njegovih kohorti, kada su anarhisti insistirali na tome da ostanu privrženi slobodarskim principima i taktikama. Niti je to što su bili dio koalicije sa ljevičarima i liberalima protiv fašizma zaštitilo anarhiste od ubilačkog rivalstva staljinista i socijal-demokrata dvadeset godina kasnije.

60-te i '70-te

Društvene promjene koje su započete 1968. godine zaustavile su gotovo potpuni pad anarhizma koji je uslijedio u godinama nakon španskog iskustva. Formiranje Nove ljevice nekoliko godina ranije, ubrzano primjerima ne-sovjetskih socijalističkih alternativa (kineski, kubanski, jugoslovenski, albanski, korejski ili vijetnamski modeli) uskrsnuli su interesovanja za nekonvencionalne i nekonformističke aspekte političke teorije, koji su doveli do ponovnih proučavanja anarhističke i ne-lenjinističke revolucionarne istorije. Taktike anarhističkog organizovanja su prihvatili i ne-anarhisti, zato što se pretpostavljalo da su suštinski antiautoritarne prirode (u skladu sa egalitarnim pretpostavkama, što je tih godina bio trend): konsenzusno odlučivanje, grupe afiniteta, rotirajuće vođstvo ili nepostojanje bilo kakvih formalnih vođa.

Takvi spoljni oblici (karakteristike) kvazi-egalitarijanizma najčešće su bili praćeni slavljenjem različitih nacionalističkih pokreta koji su se razvili u kontekstu globalnih antikolonijalnih borbi, rađajući čudan hibrid: pseudo-anarhističke nacionalističke revolucionare – aktiviste koji su usvojili anarhistički slogan 'uništi državu' dok su istovremeno nosili zastavu NLF-a (Nacional-oslobodilačkog fronta, ili 'Viet Konga'), staljinističkog narodnog fronta čiji je deklarisan cilj bio konsolidacija i centralizacija vijetnamske države. Za antiimperijaliste, neke države su bolje od drugih, naročito ako su u konfliktu sa Sjedinjenim Državama. Problem, iz anarhističke perspektive, je taj što je cilj takve strategije da se uništi određena država, a ne etatizam ili vlast uopšte.

Odgovor militantata iz '60-ih na ozakonjenu repesiju, i na uspon ideologizacije Trećeg sveta (*Third worldism*), doprineo je raspadu Nove ljevice, raspadu koji je ozbiljnije započeo kada je revolucionarni potencijal radničkih klasa u imperijalističkim zemljama potcijenjen i konačno otpisan. Takva teorijska inovacija praćena je i razvojem grupa urbane gerile; vojničke akcije elitističke antiimperijalističke avangarde zamijenjene su samoaktivnošću 'masa', naročito radničkih masa. Djela ovih nasilnih militantata na površini su imala prizvuk vremena anarhističke propagande dijelom: pljačke banaka, bombaški napadi, ubistva. Od sredine 1880-ih do 1920-ih, neki anarhisti su učestvovali u spektakularnim nasilnim i ilegalnim akcijama. Ideja koja je ležala iza ove neorganizovane, ali rasprostranjene strategije, bila je da podstakne inače samozadovoljne radnike na masovnu revolucionarnu aktivnost, ukazujući na ranjivost buržoaskog društva i pojedinih političkih i ekonomskih lidera. To nije funkcionisalo, i velikim dijelom je napušteno kao kontraproduktivno, ali rašireno vezivanje anarhizma za nasilje i nanošenje teških ozljeda, bilo je zacementirano.

Slične taktike oružanih grupa i anarhista iz prethodnog vijeka, vodile su do izjednačavanja ove dve tendencije u analizama mnogih posmatrača. Dok su mediji i razni zvaničnici uporno predstavljali sve nasilne političke grupe kao ‘anarhističke’, same ove grupe su jednako uporno ukazivale (svakom ko je htio da sluša) da uopšte nisu anarhističke, već komunističke, socijalističke, progresivne, nacionalističke ili ljevičarske.

Ovo izjednačavanje urbanih gerila (koje se bore protiv imperijalističke države, solidarišući se sa nacionalnim oslobodiocima iz Trećeg sveta) sa grupama naoružanih anarhista (koje se bore protiv države, solidarišući se sa svima – uključujući i sebe same – koji su ugnjeteni od strane autoritarnih društvenih odnosa, bez obzira na ideologiju njihovih vladara) mora da je izluđivalo ljevičare ’70-ih. Njihovi ideološki precizni su se poslednjih 150 godina borili da se otarase žiga anarhizma, a sada im se ponovo pripisuje usled sličnosti taktika. Ali ljevičari su sami krivi za tu zabunu, jer su već prisvojili važan pojam iz anarhističkog rečnika: direktna akcija.

Karakteristike nasuprot definicija

U anarhističkoj tradiciji se izraz ‘direktna akcija’ nikada nije koristio kao eufemizam za nasilje, za razliku od ‘propagande djelom’. On se prosto odnosio na ma kakvo svjesno političko djelovanje koje se odigravalo izvan carstva izbornog sistema i drugih oblika državne politike: donošenje odluka koje koristi mandate i opozive delegate umjesto predstavnika, i stvaranje mreža uzajamne pomoći umjesto oslanjanja na socijalnu pomoć, samo su dva primjera. Uopšteno, direktna akcija se odnosi na akcije koje podstiču i šire samoaktivnost bilo koje osobe ili grupe, bez oslanjanja na državne institucije. Mirni ili nasilni, protesti se, sa druge strane, izvode u nadi da se na kreatore politike može uticati da primjene zakonske reforme; to je liberalna (/konzervativna) ili ljevičarska (/desničarska) taktika apelovanja na dobru volju političkih lidera i/ili strah. Pošto se takva strategija oslanja na akcije ljudi koji nisu direktno uključeni, ona nema nikakve veze sa anarhističkim shvatanjem direktne akcije.

Registrovanje javnog nezadovoljstva politikom vlasti (marševima, demonstracijama, tučom sa policijom, uništavanjem svojine, eksproprijacijom banaka, oslobađanjem zatvorenika, ubijanjem političkih/industrijskih lidera) predstavlja agitaciju i propagandu, a ne direktnu akciju. Efekti takvih aktivnosti na stvaranje i održavanje antihijerarhijskih zajednica izvan vlasti političara, su veoma ograničeni. One mogu nekim ljudima anarhizam učiniti primamljivim – što upravo i jeste cilj propagande (djelom ili idejom) – ali svrha direktne akcije jeste da postane uobičajeno donošenje odluka kroz antihijerarhijske metode, i potom primjenjivanje pozitivnih egalitarnih alternativa na etatistički način života. Nažalost, mnogi aktivistički anarhisti su usvojili ljevičarsku upotrebu direktne akcije, koja u njihovoj verziji znači ljutitu konfrontaciju sa državom, prije nego tradicionalnu anarhističku definiciju: ignorisanje države.

Ta konfuzija je dovela do zamjenjivanja karakteristika definicijama. Anarhizam ima definiciju. To je odvojena politička teorija i praksa; biti anarhista znači biti protiv svake vlasti. Pokret za društvenu promjenu može biti decentralizovan, koristi neku oblik direktne demokratije (na primjer model delegata sa mandatom), pozivati na međunarodnu saradnju, i koristiti ne-anarhističku direktnu akciju (u ljevičarskom smislu korišćenja ograničenog nasilja ili uništavanja svojine da bi se podržali njihovi programi), ali takve karakteristike antiautoritarnih metoda nisu definicija anarhizma. Ako se takve taktike koriste kao dio strategije za dobijanje zakonskog priznanja ili uticaja i/ili primjenjivanja zakonodavstva, onda oni koji ih koriste ne mogu biti anarhisti;

ne zato što to kaže neki samozvani čuvar ideologije, već zato što je anarhizam po definiciji anti-zakonodavan. Anarhisti nisu frustrirani liberali sa stavom, niti su nestrpljivi autoritarni socijalisti koji se ne plaše da potegnu pištolj.

Zaključci

Održavati manjinsku poziciju principijelne antiautoritarnosti unutar šireg autoritarnog okvira, na čemu insistiraju anarho-ljevičari u odnosu prema ljevici, u najboljem slučaju je naivno. Ovaj kratki historijski pregled je, nadam se, ponudio dovoljno primjera samoubilačke prirode takvog projekta. Ljevičari ne žele ni lojalnu opoziciju, niti radikalnu savest, i jasno su pokazali tokom poslednjih 150 godina da im se anarhisti ne sviđaju i da ih ne žele u svojoj blizini, da im blokiraju rad na finim i oprezno sprovedenim zakonskim regulisanjem društvene promene, ili neočekivanim vojnim državnim udarom. Ljevičarski anarhisti uporno odbijaju da nauče nešto iz historije odnosa između svojih ideoloških prethodnika, i njihovih očajnički željenih savremenih anti-anarhističkih saveznika. Umješanost u ne- (i anti-) anarhističke frontove i saveze naginje ka tome da anarhisti suspenduju ostvarenje svojih jedinstvenih ciljeva.

Konflikti koji su postojali između autoritarnih socijalista i anarhista nisu isčezli. Bilo da je u pitanju tenzija između centralizacije i federalizma, nacionalizma i internacionalizma, uloge individue u odnosu na društvo i državu, ili fundamentalnije pitanje državne politike (izbori, agitovanje za zakonske reforme, itd.) protiv direktne akcije, anarhisti su opozicija pitanjima i programima svih vrsta ljevičara. Ljevičarski program se zasniva na upotrebi zakonodavstva, zastupničke vlasti i svih njenih prinudnih institucija, centralizovanog ekonomskog planiranja od strane tehnochrata i ostalih eksperata, i posvećenosti hijerarhijskim društvenim odnosima.

Promovisanje samoaktivnosti, egalitarnih međuljudskih i društvenih odnosa, i uzgajanje kritičke perspektive, među najboljim su aspektima anarhizma. Kao takvi, vrijedni su proširivanja. Potrebno je otkazati prihvatanje gotovih rješenja i programa, angažovanje u nerecipročnoj solidarnosti sa ljevičarima, i druge karakteristike ideološke kratkovidosti. Anarhisti, sa svojim naglaskom na principima uzajamne pomoći, dobrovoljne saradnje, i direktne akcije, ne mogu dijeliti zajednički program sa savremenim ljevičarima ništa više nego što su to mogli prije 150 godina.

Povratak autentično anarhističkim principima, zajedno sa razumijevanjem problematične historije odnosa između ljevičara i anarhista, mogu ići zajedno ka ojačavanju antiautoritarne teorije i prakse. U isto vrijeme, od najveće je važnosti odmicanje od optimističkih shvatanja (naročito zapadnoevropske tehnologije, kulture i nauke) devetnaestovjekovnog anarhizma, koji je učinio da ljevičarski i anarhistički programi izgledaju slično. Značaj anarhističke samostalne aktivnosti može samo da se poveća kada tragovi autoritarnih ljevičarskih pretpostavki i iskrivljavanja budu izbačeni iz rječnika i ponašanja antiautoritarnih aktivista, kritičara i teoretičara.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Lawrence Jarach
Anarhisti, ne dozvolite da vam ljevičari pokvare apetit
2006.

Prevod: Zluradi Paradi. Naslov originala: Lawrence Jarach, „Anarchists, Don't let the Left(overs)
Ruin your Appetite“

anarhisticka-biblioteka.net